

ZNAM, DAKLE POBJEDNIK SAM: KAKO JE IZRAEL DOBIO ŠESTODNEVNI RAT?

David Orlović *

UDK: 355.48(569.4:53)

355.01(569.4:53)

Primljeno: 14.II.2012.

Prihvaćeno: 23.VIII.2012.

Sažetak

Svakodnevne prijetnje koje su dolazile iz susjednih arapskih država, Egipta, Jordana i Sirije, Izrael je 1967. godine odlučio iskoristiti kao povod za preventivni rat kojim bi spriječio bilo kakvu vrstu ugroze po njegov opstanak. Kako je arapska strana, na čelu s vojno najsnažnijim Egiptom, imala brojčanu nadmoć, bilo je potrebno u potankosti pripremiti takav čin i anulirati arapsku prednost naprednim znanjem i taktikama. Dana 5. lipnja 1967. godine, plan preventivnog napada sproveden je u djelo silovitim zračnim napadom na arapska ratna zrakoplovstva. Zbog nedostatka potpore iz zraka i bolje pripremljenosti izraelskih snaga, arapske su države u šest dana rata izgubile cjelokupni Sinajski poluotok, Zapadnu Obalu i Golansku visoravan. Izrael je sebi stvorio široke tampon-zone, ali i nove probleme koji su ostali do dana današnjeg.

Ključne riječi: Izrael, Šestodnevni rat, preventivni napad, obavještajno djelovanje, vojna vježba.

„Izraelci su se pripremali za rat, mi za parade ulicama Kaira.“¹

UVOD

Nakon Sueske krize iz 1956. godine, vojnog sukoba između Egipta s jedne, te Izraela, Velike Britanije i Francuske s druge strane, sukoba u kojemu je Izrael nakratko zadržao pod svojom kontrolom Sueski poluotok, stanje na Bliskom Istoku ostalo je zategnuto. Očekivao se novi rat, kako u Izraelu, tako i susjednim arapskim zemljama – Egiptu Gamala Abdela Nasera, Jordanu kralja Huseina i Siriji Hafeza al-Asada. Razdoblje između 1965. i 1967. godine bilo je označeno naglim rastom tenzija budući da se povećao broj pograničnih incidenata na izraelskoj granici sa Sirijom i Jordanom.

* David Orlović (davidorlovic911@gmail.com) student je na diplomskom studiju povijesti na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli.

¹ Anonimni egipatski časnik citiran u dokumentarnome filmu „Battlefield Detectives: The Six Day War“, *The History Channel*, 2005.

Zabilježene su i izraelske vojne odmazde unutar sirijskog teritorija, odnosno odgovor na sirijsku podršku palestinskim militantima koji su redovito napadali Izrael. Početkom 1967. godine topnički dueli iz smjera Golanske visoravni su se pojačali, a u travnju je došlo do prave pravcane zračne bitke između izraelskih i sirijskih vojnih zrakoplova. Sredinom svibnja 1967. godine, Egipat, tada već vojno najsnažnija arapska država, započeo je jačati svoje vojne snage na Sinajskom poluotoku unatoč činjenici da je jedan dio njegove vojske bio angažiran u građanskom ratom pogodnom Sjevernom Jemenu (Barberić, 2005.). Egipat je uspješno postigao povlačenje snaga UN-a sa Sinajskoga poluotoka 18. svibnja, a krajem istoga mjeseca zabranio je prolaz izraelskim brodovima kroz Tiranski tjesnac, blokiravši time južnu izraelsku luku Eilat u Akabskom zaljevu. To je već bio dovoljan razlog da Izrael upotrijebi silu u zaštiti svojih vitalnih pomorskih interesa i da se u isto vrijeme pozove na povelju Ujedinjenih naroda (Bregman, 2000.). U isto vrijeme prijetnje arapskih vođa ratom i uništenjem židovske države bile su prilično javne, kao u slučaju govora egipatskoga predsjednika Nasera 25. svibnja 1967. godine, tijekom kojega je otvoreno izjavio: „Bitka će biti sveopća, a naš glavni cilj bit će uništiti Izrael“ (Bregman, 2000.: 51). Također, arapske su novine redovito sadržavale karikature koje su predviđale skoru propast Izraela. Jedna od njih, vjerojatno najpoznatija, prikazuje Namera kako udarcem u stražnjicu izbacuje Židova iz Izraela u Sredozemlje.² Pored svega toga, izraelski su obavještajci potvrdili glasine da je Egipat planirao napad na Eilat i druge lokalitete u pustinji Negev. Ta je akcija, pod kodnim nazivom *Asad*, trebala otpočeti 25. svibnja. O ovim saznanjima Izrael je smjesta obavijestio Sjedinjene Američke Države, koje su zatim izvršile dovoljan pritisak na Sovjetski Savez da odgovori Egipat od ovoga plana (Elder, 2006.; Bregman, 2000.). Novi korak bliže ratu bilo je potpisivanje sporazuma između egipatskog predsjednika Nasera i jordanskog kralja Huseina 30. svibnja. Tim su sporazumom vojske njihovih država stavljene pod zajedničko zapovjedništvo, a pritisak na izraelskog premijera Levija Eshkola i ministra obrane Moshe Dayana je porastao.

ODLUKA: PREVENTIVNI NAPAD

S obzirom na sve navedeno, novi je arapsko-izraelski rat postao pitanjem vremena. Pred okruženim Izraelom predstavile su se tri opcije. Prva, doživjeti novu invaziju, sličnu onoj iz 1948. godine kada ga je više arapskih vojski napalo čim je proglasio neovisnost, te mukotrpnom borbom na više bojišta (možda) uspjeti obraniti svoje granice. S teritorijalnog gledišta, Izrael nije bio u prednosti u slučaju arapskog napada. Tadašnji glavni grad Izraela Tel Aviv nalazio se samo 15 km od granice s Jordanom. Izraelski je teritorij bio veoma uzak, a naročito je bio nepovoljan njegov izduženi oblik s veoma dugačkim granicama prema Egiptu i Jordanu. Uzevši u obzir ove detalje, izraelski se vojni vrh plašio mogućnosti da bi Arapi mogli uspjeti presjeći teritorij židovske države kao što se to dogodilo u Prvom arapsko-izraelskom ratu 1948. godine (Babić, 1988.). Naserove prijetnje uništenjem Izraela značile su

² Vidi ovaj i ostale primjere u Konner, s.a.

Židovima mogućnost novog holokausta, te je panika rasla iz dana u dan (Bregman, 2000.). Druga je opcija bila izbjeći mogućnost mukotrpnog obrambenog rata i podrazumijevala je korigiranje izraelskih granica preventivnim napadom. Postojala je i treća opcija – diplomatskim sredstvima osigurati mir, ali i zadržati veoma nepovoljan *status quo* i time omogućiti Arapima daljnje snaženje njihovih vojski te se suočiti s neizbježnom katastrofom u budućnosti. Za vojni vrh Izraela, nije bilo druge opcije osim prevencije arapskog napada. Kako ćemo poslije vidjeti, sve je bilo spremno za do najmanjega detalja usavršen preventivni napad.

Odluka o preventivnom napadu Izraela nosila je sa sobom ozbiljne međunarodne implikacije. Uvlačenje supersila u bliskoistočni sukob bila je tada realna mogućnost, budući da su se sovjetska Peta eskadra i američka Šesta flota nalazile jedna nasuprot drugoj u Sredozemnom moru. Službeni Washington, iako saveznik, htio je svim snagama izbjeći stvaranje iskre koja bi zapalila sukob s egipatskim saveznikom, SSSR-om. S druge strane, Izraelci su iskoristili sličan stav Moskve, te su u svoj ratni plan ugradili procjenu da SSSR neće direktno vojno intervenirati. Hladnoratovska je napetost prisiljavala Izrael da svoj preventivni napad izvrši što je brže moguće, te da se SSSR i poražene arapske zemlje stavi „pred svršen čin“ (Babić, 1988.).

Što je bilo s jačinom vojski u regiji? Godine 1967. brojke nisu išle u prilog Izraela. Arapske vojske, kombinirane, imale su prednost od dva prema jedan u ljudstvu i tenkovima, sedam prema jedan u topništvu, tri prema jedan u vojnim zrakoplovima te četiri prema jedan u ratnom brodogradnji (Elder, 2006.). Na svojoj južnoj granici, uz koju je ležao najopasniji protivnik, Izrael je držao oko 70.000 vojnika nasuprot oko 100.000 egipatskih na Sinaju. Egipat je imao između 400 i 500 letjelica, spremnih za sinajsko bojište, dok je Izrael imao između 200 i 300 letjelica, raspršenih za obranu svih izraelskih granica (Babić, 1988.; Bregman, 2000.; Elder, 2006.). Izrael je znao da nije mogao računati ni na tehnološku nadmoć svojega oružja nad arapskim. Naime, jednom su prilikom izraelski obavještajci od jednog iračkog dezertera dobili lovac MiG-21, tada najmoderniji zrakoplov sovjetske proizvodnje. Otkriveno je da je taj lovac napredniji od većine izraelskih zrakoplova. Egipatske su se zračne snage mogle pohvaliti činjenicom da je njihov arsenal bio opskrbljen s više ovih MiG-ova od ukupnoga broja izraelskih vojnih zrakoplova. Također, arapski oklop je bio nadmoćniji, T-55 iz SSSR-a s topom od 100 mm protiv izraelskih tenkova američke proizvodnje M48, s topom od 90 mm (Babić, 1988.).

PRIKUPLJANJE PODATAKA I USAVRŠAVANJE TAKTIKE

Iako su Izraelci imali prednost u kvaliteti i obučenosti svojeg ljudstva, stručnijem vodstvu te fleksibilnijoj ratnoj doktrini, možemo zaključiti da bi se rijetko tko kladio na vojnu pobjedu Izraela 1967. godine. Međutim, plan je Izraelaca bio spriječiti da se jačina arapskih snaga u budućnosti još više poveća, a činjenica da se trebalo napasti nadmoćnog protivnika značilo je uporabu vojske u iznenadnom i silovitom preventivnom napadu. Taj je napad trebao Izraelu omogućiti prevlast nad zračnim

prostorom, tj. uništiti arapska ratna zrakoplovstva, dok su se još nalazila na tlu, poglavito ono egipatsko.

Preventivni je napad na arapske susjede oduvijek bio baza izraelske vojne doktrine. Unatoč svom imenu, Izraelske obrambene snage (*Israel Defense Forces*) ofenzivno su orijentirana vojska. Međutim, obavještajni ogranak izraelskih snaga, *Aman*, u to vrijeme pod zapovjedništvom general-bojnika Aharona Yariva, pokazao se ključnim u događajima koji su uslijedili. On je svojim ljudima dao zadatak da dobro upoznaju izraelskog neprijatelja, u ovome slučaju egipatske snage kao najopasnijeg protivnika. To se i dogodilo, u doslovnom smislu riječi. Yarivovi su ljudi bolje upoznali egipatske vojne potencijale i raspored snaga nego veći broj samih egipatskih vojnih zapovjednika (Elder, 2006.). U dvije godine koje su prethodile arapsko-izraelskome ratu 1967. godine, ne samo da su uspjeli saznati lokaciju svake egipatske zrakoplovne baze, nego su one bile i dobro pregledane iznutra. Izraelski su vojni obavještajci svojim nadređenima osigurali cjelokupnu sliku egipatskoga ratnog zrakoplovstva. Upoznate su sve lokacije smještaja zrakoplova, podaci o svakome pilotu, pozadina (životopis) i dnevni raspored svakoga zapovjednika nadležnoga za određenu bazu, te dnevni rasporedi i turnusi radarskih kontrolora. Pomoću ovih su podataka Izraelci znali u kojem će trenutku egipatsko ratno zrakoplovstvo biti najranjivije, točnije, kada će zrakoplovi biti najizloženi, a vojno zapovjedništvo u najmanjoj mogućnosti da upućuje direktive (Elder, 2006.).

Svi su ovi podaci preneseni glavnom zapovjedništvu Izraelskih obrambenih snaga koje su u skladu s njima dugo uvježbavale svoje pilote. Plan je bio da Izraelci najprije bombardiraju piste i time spriječe polijetanje egipatskih zrakoplova. Sljedeći su naleti trebali uništiti što veći broj zrakoplova koji bi se nakon uništenja pista pretvorili u lake mete na tlu. Dodatni problem koji je trebalo rješavati bio je u tome što je postojao velik broj pista koje je trebalo pogoditi a malen broj zrakoplova na raspolaganju, čak i ako ih se sve iskoristi. Izraelski su ga zapovjednici riješili uvježbavanjem svojih pilota u izvođenju višestrukih borbenih misija. Piloti su napamet naučili lokaciju i izgled svake egipatske baze, a napade na njih usavršili su tijekom više mjeseci treninga. Da bi se izvelo dovoljno napada s malim brojem zrakoplova, bilo je potrebno povećati broj borbenih misija po zrakoplovu sa standardnih NATO-ovih tri misija u 24 sata. U skladu s tim, tehnički timovi na zemlji vježbali su svoju brzinu, te se može reći da su se natjecali koji će brže opskrbiti vojni zrakoplov. Tako su izraelski zrakoplovi bili u mogućnosti da napadnu neprijateljski cilj, vrate se u bazu radi opskrbe, te da nakon 6 do 8 minuta ponovno budu u zraku na putu prema novome cilju (***) „Battlefield“, 2005.).

Budući da je „korekcija granice“ podrazumijevala zauzimanje cijeloga Sinajskog poluotoka do istočne obale Sueskog kanala, bilo je potrebno usavršiti *blitzkrieg*, taktiku kojom će Izraelci to veliko područje zauzeti u kratkome roku. Prvo, trebalo je u kratko vrijeme nabaviti velik broj tenkova da bi takvo napredovanje imalo oklopnu potporu. Stoga, Izraelci su tijekom godina popunili svoj vojni park stotinama jeftinih polovnih američkih tenkova tipa *Sherman* iz razdoblja Drugoga svjetskog rata. Na taj zastarjeli, ali i tenk pogodan za tehničke izmjene, Izraelci su originalan top od 75 mm zamijenili novim, 105-milimetarskim topom. Usto, tenk je prilago-

đen pustinjskome ratovanju i brzome manevriranju po pijesku ugrađivanjem novih gusjenica izrađenih baš za pustinjske uvjete (***, „Battlefield“, 2005.). Drugo, domišljato je smišljen način kako olakšati brzi transport trupa kroz pijesak. Kamionima i terenskim vozilima pušten je zrak iz guma, učinivši time dodirnu površinu između gume i pijeska većom. Na taj je način vozilima na kotače omogućeno brzo i efikasno kretanje po pustinjskome terenu. Sada, posjedovavši vozila koja su se mogla kretati po najkompliciranijem terenu, Izraelci su namjeravali iskoristiti teže prohodne zone u Sinajskoj pustinji za koje su znali da ih Egipćani sigurno neće braniti. S tim ciljem izrađene su mape prohodnosti tla. One su pokazale da postoji samo nekoliko glavnih pravaca kroz koje Egipćani očekuju prolaz neprijateljskih mehaniziranih jedinica, te velika područja s visokim i mekanim dinama koja su ostavljena bez obrane (***, „Battlefield“, 2005.).

OPERACIJA „MOKED“

Izrael je pokrenuo punu mobilizaciju vlastitih vojnih efektivna 19. svibnja. Vojska je zatim bila razmještena većim dijelom na granici s Egiptom u defanzivnom držanju, osmišljenome da se u kratkome roku promijeni u ofenzivno djelovanje (Bregman, 2000.). Dana 3. lipnja izraelski su vojnici iznenada poslani na kratak odmor, a kako je ta vijest objavljena u medijima, Arapi su imali shvatiti da su se Izraelci opustili, a time su mogli i oni (Laffin, 1982.). Izraelski su obavještajci dostavili vojnom vrhu podatke da se egipatski zrakoplovci svaki dan u zoru nalaze u stanju visoke pripravnosti, a odmah nakon toga slijedio bi odmor i dolazak druge smjene (***, „Battlefield“, 2005.).

U skladu sa svim znanjem i izučenim vještinama, Izraelci su 5. lipnja otpočeli svoj udar na egipatsko ratno zrakoplovstvo. Letjevši na visini od trideset metara iznad mora kako bi se izbjegli radari, izraelski su piloti stigli do svojih ciljeva i točno u 7:45 ujutro po lokalnom vremenu prve su bombe pale na egipatske piste i radare, otpočevši time operaciju pod kodnim nazivom „Moked“ (prevedeno s hebrejskoga „fokus“). Kako je plan nalagao, zrakoplovi bi nakon povratka i opskrbe u izraelskim bazama ponovno polijetali, te bi nakon 10 do 20 minuta leta novi ciljevi bili uništavani. U više valova napada u prvih nekoliko sati rata glavnina egipatskoga ratnog zrakoplovstva bila je uništena. Kada je poslije, tijekom istog dana, postalo jasno da su Sirija i Jordan postali neposredna opasnost, pogođene su i onespobljene zračne snage i ovih država, a stradala je čak i jedna iračka vojna zračna luka. Zahvaljujući ovim teškim udarcima, ishod Trećeg arapsko-izraelskog rata bio je odlučen tijekom prvoga dana ratovanja (Oren, 2001.; Aloni, 2001.).

PORAZI EGIPĆANA I JORDANACA

Postigavši premoć nad zračnim prostorom, Izraelci su uskoro pokrenuli svoj plan prodora. U također detaljno isplaniranoj akciji, tri su divizije – *Ugde* – simultano ušle u egipatsko područje. Prva divizija, koju je vodio general Yisrael Tal, prodrla je kroz najsjeverniji sektor i svladala Egipćane kod Gaze, El Arisha i Rafaha – važnog položaja koji je trebao biti odskočna daska za osvajanje unutrašnjosti Sinaja. Pod vodstvom generala Ariela Sharona, druga je divizija zauzela strateški važne egipatske položaje Abu Ageilu i Kuseimu na jugu. Između ove dvije, general Avraham Yoffe vodio je svoju diviziju kroz neprohodno i nebranjeno područje, plan koji smo prije spomenuli. Yoffeove su snage time iznenadile egipatske oklopne formacije u središnjem Sinaju i nakon toga prodrle do prolaza Mitla i Giddi, čime su oni ostali zatvoreni za Egipćane čije je povlačenje već bilo otpočelo. Bitno je spomenuti da su izraelski zrakoplovi i dalje imali posla, te su cijelo vrijeme napadali izložene egipatske postrojbe. Do 9. lipnja egipatski poraz bio je katastrofalan. Procjenjuje se da je oko 12.000 Egipćana poginulo, od čega osamdeset posto zbog posljedica neorganiziranog povlačenja i dehidracije (Bregman, 2000.; Laffin, 1982.; Zaloga, 1981.).

S druge strane, nešto prije deset sati ujutro prvoga dana rata jordanske su snage otvorile topničku paljbu na izraelske položaje uzduž granice u okolici Jeruzalema, tada još podijeljenoga između te dvije države. Danas znamo da je Izrael tada ponudio jordanskom kralju Huseinu mir, ali je on to odbio zbog niza lažnih informacija koje mu je Naser slao, a ticale su se navodnih egipatskih pobjeda. Kralj je, nasjevši na laž, zaključio da je rat krenuo u arapsku korist te je htio svoj dio kolača (Bregman, 2000.). Izrael nije dugo čekao te je uskoro uništeno i jordansko ratno zrakoplovstvo. Jordanske su snage brzo svladane. Dana 6. lipnja pao je Istočni Jeruzalem, a sljedećeg dana bila je okupirana cijela Zapadna Obala rijeke Jordan.

POSljednji ČIN: GOLANSKA VISORAVAN

Nakon što je 5. lipnja teško stradalo i sirijsko zrakoplovstvo, Golanska visoravan, sirijsko područje uz granicu s Galilejom u sjevernome Izraelu, ostala je mirna. Izrael je bio zaokupljen Egiptom i Jordanom, a Sirija je htjela izbjeći sudbinu svoja dva saveznika pa nije provocirala. Međutim, u ratnome planu Izraela Golan je trebao doživjeti ono što i Sinajski poluotok, s obzirom na to da tako dobar položaj za topničke napade na Galileju nije smio ostati u sirijskim rukama. Mir na izraelsko-sirijskoj granici prestaje 8. lipnja, nakon što je izraelski ministar obrane Dayan odobrio napad. Uz silovite borbe, Izraelci su brzo uspjeli zauzeti glavno sirijsko uporište Quneitru, te je uz rastuće prijetnje Moskve i pritisak UN-a 10. lipnja u 18 sati i 30 minuta po lokalnom vremenu dogovoren prekid vatre (Oren, 2001.; Zaloga, 1981.). Arapsko-izraelski rat 1967., koji je dobio ime po vremenu svoga trajanja, bio je završen.

Postoji zanimljiva priča o čovjeku koji je omogućio brzi izraelski proboj kroz sirijske fortifikacije na Golanu. Riječ je o možda najpoznatijem agentu u povijesti izraelske obavještajne službe *Mossad*, Eliju Cohenu. Židovski imigrant iz Egipta, u kojemu

je imao priliku naučiti tečni arapski jezik, Cohen je bio ubačen u Siriju pod lažnim imenom Kamal Amin Thabbet. U Damasku se približio visokim vojnim i političkim krugovima, te je sam postao visokopozicionirani čovjek u vladajućoj stranci *Ba'ath*. Tijekom službe, obilazio je položaje na Golanu i redovito je slao povjerljive podatke o sirijskim fortifikacijama i oružju svojim kolegama u Izrael. Jednom je prilikom, tijekom jednog takvog obilaska sirijskih položaja na Golanu, Cohen predložio jednom sirijskom časniku da se na golim padinama visoravni uz svaki sirijski bunker posadi stablo eukaliptusa kako bi se vojnicima u bunkeru omogućilo djelovanje u hladu i kako bi se taj položaj zakamuflirao. Inače, eukaliptusovo je stablo specifično po veoma brzom rastu (***) *Enciklopedija*, 1962.). Naravno, i o tome su obaviješteni Izraelci te su u ratu 1967. godine na dan izraelskog napada na Golan već visoka i dobro vidljiva stabla bila gađana iz zraka, a time i sirijski položaji. Međutim, Cohenovu prikrivenom djelovanju došao je kraj još u siječnju 1965., kada ga je sirijska kontraobavještajna služba razotkrila kao stranog agenta i uhitila. Nakon brutalnog ispitivanja i kratkog suđenja, u svibnju iste godine obješen je pred stotinama gledatelja u Damasku. Njegovi ostaci nikad nisu vraćeni Izraelu (Geller, s. a.; Berman, s.a.).

Brzom izraelskoj pobjedi na Golanu pomogao je i jedan izum. Dizajnirana 1948. godine, izraelska kratka strojnica Uzi omogućila je izraelskim vojnicima veću borbenu učinkovitost unutar uskih tunela sirijskih fortifikacija nego što je to sovjetska automatska puška AK-47 mogla Sirijcima. Dok je „Kalašnjikov“ bio smišljen za borbe na velikim udaljenostima, bilo je veoma teško njime rukovati i precizno otvarati vatru na neprijatelja u skućenim prostorima. S druge strane, devetmilimetarskim Uzijem moglo se brže pucati i kretati u uskim hodnicima, osim što se i brže punio novom municijom od AK-47 (***) *„Battlefield“*, 2005.).

Slika 1. Područja koja je Izrael osvojio u Šestodnevnom ratu 1967.

POSljedICE

Uspjeh ovog rata šokirao je svijet. Uz više od deset tisuća poginulih Arapa, Izraelci su izgubili oko 700 ljudi. Izrael je uništio 469 neprijateljskih zrakoplova, izgubivši pritom samo 36 vlastitih (Oren, 2001.: 305-306.). Izraelske su se snage opasno približile trima arapskim prijestolnicama - na manje od 50 km od Amana, 60 km od Damaska i 110 km od Kaira. Izraelci su pod svojom kontrolom nakon rata imali oko 88.000 kvadratnih kilometara, u usporedbi s 20.250 prije rata (Bregman, 2000.: 59.). Sinajska pustinja, Golanska visoravan i Zapadna Obala postale su tampon-zonama. Usprkos činjenici da su se arapske snage nakon rata nalazile mnogo dalje od izraelskih urbanih centara, mir nije nastupio te je topnička paljba nad Sueskim kanalom počela već nakon nekoliko tjedana.³ Novi veliki arapsko-izraelski rat nastupio je za samo šest godina. Iako je Sinajski poluotok kasnije vraćen Egiptu, do dana današnjega nastavljaju se problemi oko Pojasa Gaze, Zapadne Obale i Golanske visoravni. Međutim, Izrael se više nikad neće bojati borbe za vlastiti opstanak.

ZAKljučAK

Nemirni je Bliski Istok u proljeće 1967. bio na pragu novog arapsko-izraelskog rata. Svakodnevne verbalne i vojne prijetnje vođa Egipta, Jordana i Sirije, Izrael je odlučio iskoristiti kao povod za preventivni rat kojim bi spriječio bilo kakvu vrstu ugroze po njegov opstanak. Kako je, međutim, arapska strana, na čelu s vojno najsnažnijim Egiptom, imala brojčanu nadmoć, bilo je potrebno u potankosti pripremiti takav čin i anulirati arapsku nadmoć naprednim znanjem i taktikama. Pripreme za ovaj plan uključivale su neumornu špijunsku aktivnost radi upoznavanja arapskih vojnih potencijala, uvježbavanje ratnog zrakoplovstva u izvođenju iznenadnog udara i osmišljavanje načina za brzim prodorom kopnenih jedinica u pustinjskim uvjetima. Dana 5. lipnja 1967. godine ujutro, plan preventivnog napada sproveden je u djelo silovitim zračnim napadom na arapska ratna zrakoplovstva. Bez potpore iz zraka, Egipćani su u sljedećih nekoliko dana izgubili kontrolu nad cjelokupnim Sinajskim poluotokom (uključujući i Pojas Gaze), a Jordanci nad Zapadnom Obalom (uključujući i istočni Jeruzalem). Koristeći ključno znanje o sirijskim položajima na strateški važnoj Golanskoj visoravni, koje je svojim aktivnostima omogućio agent *Mossada* Eli Cohen, Izrael je od 8. do 10. lipnja zauzeo i ovo područje. Time je ovaj rat završio, samo šest dana nakon početnog napada. Izrael je sebi stvorio široke tampon-zone, ali i nove probleme koji su ostali do dana današnjega.

Znanje i vrhunska organiziranost svakako su omogućili ovu pobjedu. Ali, svakako treba spomenuti velike nedostatke u arapskoj vojnoj i obavještajnoj organizaciji. Arapske obavještajne službe svojim su vojskama dale neprecizne podatke o neprijatelju, i prilično su naivno nasjele na izraelske obmanjujuće taktike. Ovi su nedostaci Arape učinili doslovno slijepima, a s druge strane veoma pomogli Izraelcima u izvođenju šestodnevnog rata.

³ Pretvorit će se u sukob poznat kao „rat iscrpljivanja“.

LITERATURA

- *** (1962.) *Enciklopedija leksikografskog zavoda*, sv. 2., Zagreb, 320.
- *** (2005.) „Battlefield Detectives: The Six Day War“. *The History Channel*, dokumentarni film.
- Aloni, Shlomo (2001.) *Arab-Israeli Air Wars 1947-82*. Oxford: Osprey Publishing.
- Babić, Manojlo (1988.) *Izraelsko-arapski ratovi*. Zagreb: Alfa.
- Barberić, Hrvoje (2005.) „Dossier - Kronika bliskoistočnog sukoba (IV. dio). Izrael postaje regionalna sila“ *Hrvatski vojnik*; br. 37, lipanj. Dostupno na URL <http://www.hrvatski-vojn timer.hr/hrvatski-vojn timer/0372005/dossier.asp>
- Berman, Debbie (s.a.) „Family of “Our Man in Damascus” Tells Story“. Dostupno na URL <http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/95326>
- Bregman, Ahron (2000.) *Israel's Wars, 1947-1993*. London – New York: Routledge.
- Elder, Gregory (2006.) „Intelligence in War: It Can Be Decisive“, *Studies in Intelligence*, 50, 2, 13-25.
- Geller, Doron (s.a.) „Eli Cohen“, *Jewish Virtual Library*. Dostupno na URL http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/Eli_Cohen.html
- Konner, Melvin (s.a.) „Anti-Semitic and Anti-Israel Cartoons“. Dostupno na URL http://web.mac.com/mkonner/Jews_and_Others/Cartoons.html
- Laffin, John (1982.) *The Israeli Army in the Middle East Wars 1948-73*. London: Osprey Publishing.
- Oren, Michael B. (2002.) *Six Days of War. June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. Oxford – New York: Oxford University Press.
- Zaloga, Steven J. (1981.) *Armour of the Middle East Wars 1948-78*. London: Osprey Publishing.

I KNOW, THEREFORE I'M A WINNER: HOW DID ISRAEL WIN THE SIX-DAY WAR?

David Orlović

Summary

Using everyday threats coming from its Arab neighbors - Egypt, Jordan and Syria as a pretext, Israel decided in 1967 to launch a preemptive war, which would prevent any kind of threat to its survival. Because the Arab side, led by Egypt's powerful military, had numerical superiority, it was necessary to prepare such an act to the minimal detail, and annul their advantage by using advanced knowledge and tactics. On the 5th of June 1967, the plan was put into work through a violent air attack on Arab air forces. Due to lack of air support and the better preparedness of Israeli forces, in six days of war the Arab states lost the entire Sinai Peninsula, the West Bank and Golan Heights regions. Israel made itself wide buffer zones, but also new problems that persist to the present day.

Keywords: Israel, Six-Day War, preemptive war, intelligence, military rehearsal.

